

..ή Ρωμανία κι' αν πέρασεν
άνθει καί φέρει κι' άλλο...

ΠΟΝΤΙΑΚΗ

ΕΣΤΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΛΛΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΦΙΛΩΝ ΚΤΕΝΙΔΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1950

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΑΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΟΝΗΝ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΟΥΜΕΛΑ

Ἀφήγησις τοῦ ἱερομονάχου
ΑΜΒΡΟΣΙΟΥ ΣΟΥΜΕΛΙΩΤΗ

Ὅτε τὸ 1922 ἐπῆλθεν ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ καὶ ἐπληκλούθησεν ὁ ἄγριος διωγμὸς τῶν ἐκεῖ Χριστιανῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων εὐρισκόμενος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κωνσταντινουπόλεως δι' ὑποθέσεις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἀνθίμου, τέως Ἡγουμένου τῆς Μονῆς καὶ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Παναρέτου Βαζελιώτου, μολονότι ἔληξεν αἰσίως ἡ ἀποστολή μου, ἠναγκάσθην λόγῳ τῆς ἐθνικῆς περιπετείας νὰ παρατείνω τὴν αὐτόθι παραμονήν μου καὶ νὰ γράψω εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ ἀδελφούς, συνιστῶν αὐτοῖς νὰ μὴ ἀναχωρήσωσιν ἐκεῖθεν, ἐὰν δὲν τοὺς ἐκδιώξωσι διὰ τῆς βίας αἱ ἐπίσημοι τουρκικαὶ ἀρχαί· ὅπερ καὶ ἐγένετο. Οἱ μοναχοί, βέβαιοι ὄντες ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ἐκδιωχθῶν καὶ ὅτι ἴσως δὲν θὰ ἐπιτραπῇ εἰς αὐτοὺς ἡ παραλαβὴ κειμηλίων ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπληθήθυσεν, ἔκρουσαν ἐν ταῖς κρύπταις τῆς Μονῆς ἅπαντα τὰ τιμαλφῆ, ἔξαιρέσει τριῶν πολυτιμοτάτων κειμηλίων, ἧτοι τῆς Ἱερᾶς εἰκόνας τῆς Θεοτόκου ἱστορηθείσης ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τοῦ χειρογράφου ἐπὶ μεμβράνης Ἱεροῦ Εὐαγγελίου μετὰ τῶν τεσσάρων εἰκόνων τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ τοῦ δωρηθέντος τῇ Μονῇ ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἀριστουργήματος τέχνης, ἅτινα ἔκρουσαν ὑπὸ γῆν ἐντὸς κιβωτίου ἐκ καρδιᾶς εἰς οἰκίσκον τινὰ τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, κειμένης εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς χιλιομέτρου ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ ἀνέμενον μοιραίως τὴν ἔλευσιν τῆς μαύρης ἡμέρας.

Κατ' Αὐγούστον τοῦ 1924, ἀφοῦ δὲν ἔμεινε Χριστιανὸς ἐν Τουρκίᾳ, τελευταῖοι ἔφθασαν εἰς Κων)πολιν ἀπελαθέντες καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Ἱ. Μονῆς, οἵτινες ἐφιλοξενήθησαν προσωρινῶς ἐν τῇ Ἱερατικῇ Σχολῇ Χάλκης, ὅπου συνηντήθημεν καὶ μετὰ δεκαήμερον αὐτόθι παραμονὴν διαταχθέντες ἀνεχώρησαν καὶ διεσκορπίσθησαν ἀνά τὰς πόλεις καὶ χωρία τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος.

Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν συνεζητήθη ἐπισήμως ἐν Τήνῳ τὸ μυστικὸν τῆς ἀποκρύψεως τῶν ἱερῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς τὴν 15ην Αὐγούστου 1931 κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς Μεγαλόχαρης μεταξὺ τῶν ἀοιδίμων, τότε Μητροπολίτου Ξάνθης, Πολυκάρπου καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Λόγου γενομένου περὶ τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνας τῆς Μεγαλόχαρης ὁ Μητροπολίτης εἶπεν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν ὅτι τοιαύτη ὁμοία εἰκὼν ἐκ τῶν τεσσάρων, ὑπο τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἱστορηθείσων, εὐρίσκεται καὶ ἐν τῇ

Ἱερῶ Μονῇ Σουμελά κεκρυμμένη ὑπὸ τὴν γῆν, ἐξιστορήσας αὐτῷ ὅλην τὴν ὑπόθεσιν. Τότε ὁ Πρωθυπουργὸς μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς εἰκόνας καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν κειμηλίων, ἐὰν εὑρεθῇ μοναχὸς γνωρίζων τὸ μέρος, ὅπου ἐκρύβησαν ταῦτα. Ἡ ὑπόθεσις ἀνετέθη ἀμέσως εἰς τὸν ἀοίδιμον Μητροπολίτην Τραπεζοῦντος Χρῦσανθον, Ἀποκρισάριον τότε τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅστις δι' ἐπιστολῆς τοῦ μὲ ἠρώτησεν ἂν δέχομαι νὰ μεταβῶ εἰς Τραπεζοῦντα διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν κεκρυμμένων κειμηλίων. Μετὰ τὴν καταφατικὴν ἀπάντησίν μου, ἔσπευσα πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀρχιμ. Ἱερεμίου, εὐρισκομένου ἐν Φιλλύρῳ Λαγκαδαῖ, ἵνα πληροφορηθῶ ἀκριβῶς περὶ τοῦ τόπου τῆς ἀποκρύψεως τούτων, ὅστις μὲ ἐνημέρωσε σχετικῶς.

Τακτοποιηθεὶς ὄθεν ἀμέσως ἀνεχώρησα σιδηροδρομικῶς εἰς Ἀθήνας πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἀγ. Τραπεζοῦντος τὴν 10ην Ὀκτωβρίου 1931. Κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν εὐρίσκετο ἐν Ἀθήναις τότε καὶ ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Τουρκίας Ἰσμέτ Πασᾶς, ὁ ὁποῖος ἔτυχεν ἐξαιρετικῶν τιμῶν λόγῳ τῆς συναφθείσης Ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας, ἰδίως ὅτε μετὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰσῆρχετο εἰς τὸ Στάδιον, ὅπου ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, ὁπότε ὑπὸ τὰς ζητωκραυγὰς 20.000 θεατῶν, κατὰ χιλιάδας οἱ πῖλοι ἐπετάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα, ὡς ἔξ ἰδίας ἀντιλήψεως εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω. Τότε ἐτακτοποιήθη μεταξὺ τῶν δύο Πρωθυπουργῶν τὸ ζήτημα τῆς ἀναχωρήσεώς μου πρὸς παραλαβὴν τῶν κειμηλίων κατόπιν ἀνασκαφῶν καὶ μεταφορὰν των εἰς Ἀθήνας.

Ταῦτοχρόνως συνεστήθη εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Τοῦρκον Πρεσβευτὴν κ. Ἐνὶς βέην, ὅπως μὲ ἐφοδιάσῃ διὰ σχετικοῦ ἐγγράφου πρὸς τὰς ἐν Τραπεζοῦντι Τουρκικὰς Ἀρχὰς διὰ τὴν παροχὴν ἐξυπηροετήσεως, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἐφοδιασθεὶς δὲ συνάμα διὰ διπλωματικοῦ διαβατηρίου ἀνεχώρησα ἐκ Πειραιῶς μετὰ τοῦ τότε ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ἀειμνήστου Ἀλ. Παπαναστασίου τὴν 22αν Ὀκτωβρίου 1931 διὰ Κων)πολιν, ὅπου παρουσιάσθην εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον. Κατόπιν διαταγῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως μὲ συνοδεύσῃ εἰς κλητῆρ αὐτοῦ μέχρι ἐπιστροφῆς μου εἰς Κωνσταντινούπολιν, διετάχθη ὁ τουρκομαθὴς κ. Ἀλέκος Βασιλείου καὶ τὴν 27ην Ὀκτωβρίου 1931 ἀνεχωρήσαμεν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου «Τζουμχουριετ» διὰ Τραπεζοῦντα, ὅπου ἀφίχθημεν αἰσίως τὴν 2αν Νοεμβρίου 1931 καὶ περὶ ὥραν 11 μ. μ. ἀποβιβασθέντες εἰς τὴν ἀποβάθραν Λαφνούντος.

Μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ διαβατηρίου μου εἰς τὸν αἰτήσαντα τοῦτο ἀστυνομὸν ἀνήλθομεν εἰς τὸ ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Δημαρχίας ξενοδοχεῖον τοῦ γνωστοῦ καὶ φίλου μας Τεϊφίκ, ὅστις ἤνοιξεν ὁ ἴδιος τὴν θύραν μετὰ τὴν πρῶτην κρούσιν αὐτῆς καὶ μᾶς ἐδέχθη φιλοφρονέστατα χωρὶς νὰ μὲ ἀναγνωρίσῃ ὅτε δὲ ἐπληροφορήθη περὶ τῆς ταυτότητος καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀφίξεώς μας, μετὰ μεγάλης χαρᾶς μᾶς περιποιήθη καὶ ἀρχισε νὰ μὲ ἐρωτᾷ περὶ ὅλων τῶν ἐν Ἑλλάδι εὐρισκομένων γνωστῶν καὶ φίλων του Χριστιανῶν, τόση δὲ ἦτο

ἡ ἀπροσποίητος συγκίνησις του, ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐδάκρυον πολλάκις κατὰ τὴν συζήτησιν· καθ' ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἐκοιμήθημεν συζητοῦντες μέχρι πρωΐας. Ὁ συνομιλητὴς μου ὠμίλει μετὰ συμπαθείας καὶ ἀγάπης πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, τοῦ ὁποῦ ἐξῆρε τὴν πολῦτιμον συμβολὴν εἰς τὴν πρόοδον καὶ εὐημερίαν τοῦ τόπου, ὠμίλει ἐπίσης περὶ ἀδελφικῆς συμβιώσεως τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Τούρκων κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ κατηρᾶτο τοὺς πρωταιτίους τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῶν ἐστιῶν των, τονίζων ὅτι ἡ ἀπουσία μας ἐγένετο πολὺ αἰσθητὴ καὶ ὅτι ἂν ἐπανηρχόμεθα, μετὰ χαρᾶς θὰ μᾶς ἐδέχοντο.

Τὴν ἐπαύριον μετέβημεν εἰς τὴν Διοίκησιν Τραπεζοῦντος, ἣτις ἐστεγάζετο εἰς οἶκημα πλουσίου Τραπεζουντίου Χριστιανοῦ μὲ στέγην ἐξ ὑάλου* καὶ κατόπιν ἀναφορᾶς τοῦ σκοποῦ λογχοφόρου στρατιώτου ἐγενόμεθα δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ. Οὗτος, ἀφοῦ ἐπληροφορήθη τὸν σκοπὸν τῆς ἀφίξεώς μας, ἔλαβε καὶ ἀπεσφράγισε τὸ ἐγχειρισθὲν αὐτῷ ὑπ' ἐμοῦ ἐγγραφοῦν τοῦ ἐν Ἀθήναις Τούρκου Πρεσβευτοῦ καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐγερωθεὶς ἀποτόμως μᾶς ἐχαιρέτησε διὰ «τεμενᾶ», ἀμέσως δὲ μᾶς ἔπεμψε μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ του εἰς τὸν κ. Διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας, ὅστις ἀναγνοῦς ἐπίσης τὸ ἐγγραφοῦν καὶ κρατήσας τοῦτο, μᾶς συνέστησε μυστικὸν ἀστυνόμον μὲ πολιτικὴν περιβολὴν ὡς σωματοφύλακα μέχρι λήξεως τῆς ἀποστολῆς μας.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης ἐνοικιάσαντες αὐτοκίνητον καινουργὸς (λεγόμενον τότε παρὰ τῶν Τούρκων «μάζαινα») ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῆς πλατείας τοῦ Διοικητηρίου διὰ τὴν Ἰ. Μονήν. Μετὰ διαδρομὴν ἑνὸς χιλιομέτρου ἀπὸ τῆς πόλεως ἐφθάσαμεν εἰς Δεῖρμενδερέ, ὅπου ἡ τοπικὴ ἀστυνομία ἰδοῦσα ἱερέα ἐπ' αὐτοκινήτου ἐσταμάτησε τοῦτο καὶ μόνον ὅτε κατῆλθε τοῦ αὐτοκινήτου ὁ συνοδὸς ἡμῶν μυστικὸς ἀστυνόμος καὶ ἐδήλωσε τὴν ταυτότητά του ὡς καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ταξειδίου μας, ἀφέθημεν ἐλεύθεροι καὶ ἐπετράπη ἡμῖν ἡ περαιτέρω πορεία. Ἐκεῖθεν προχωροῦντες πρὸς Δζεβιζλοῦκ ἠναγκάσθημεν νὰ ἀνακόψωμεν τὴν ταχύτητα τοῦ αὐτοκινήτου μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε νὰ διανύσωμεν ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας εἰς πέντε ὥρας. Τοῦτο ἐγένετο διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπαναστατήσασαι αἱ κουρδικαὶ φυλαὶ κατὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἀπηλάθησαν ἐκ τῆς περιφερείας τοῦ ὄρους Ἀραράτ καὶ τῶν ἐγγύς αὐτοῦ ἐπαρχιῶν εἰς Μ. Ἀσίαν καὶ ὁδοιποροῦσαι μετὰ τῶν οἰκογενειῶν, τῶν ἀποσκευῶν, τῶν ποιμνίων καὶ τῶν ὑποζυγίων των κατὰ χιλιάδας κατέκλυσαν τὴν ὁδὸν καὶ ἔφραξαν τὴν διέλευσιν ἡμῶν. Ἦτο ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ διανύσωμεν ἐλευθέρως τὴν ὁδόν, ἐκ φόβου μήπως τὰ ζῶα των πέσωσιν εἰς τὸν ποταμὸν ἐκ τῆς βοῆς τοῦ αὐτοκινήτου ἢ καταπατηθοῦν ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τοῦ αὐτοκινήτου καὶ οὕτω βραδύτατα προχωροῦντες ἀφίχθημεν περὶ τὴν ἑσπέραν εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Δζεβιζλοῦκίου, ὅπου διενυκτερεύσαμεν καταλύσαντες εἰς τι ξενοδοχεῖον. Ἐκεῖ μᾶς ἐπεσκέφθησαν αἱ ἀρχαὶ τοῦ τόπου καὶ

(*) Σημ. «Ποντ. Ἑστίας». Πρόκειται διὰ τὸ μέγαρον τοῦ Κ. Θεοφυλάκτου).

συνωμίλησαν μεθ' ἡμῶν περὶ πολλῶν, ἐπιδείξασαι μέγα ἐνδιαφέρον ὡς καὶ μεγάλην εὐχαρίστησιν ἐκ τῶν πληροφοριῶν μας. Κατὰ τὴν διαδρομὴν μέχρι Δζεβιζλουκίου ἐμνήσθημεν ἡμερῶν ἀρχαίων, ὁρῶν ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τῶν βουνῶν ὡσεὶ νύμφας ἐστολισμένας ἐν λευκοῖς τὰ τριακόσια παρεκκλήσια (μικροὺς ναῖσκους) ἅτινα πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔκτισαν οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ τῶν πέριξ χωρίων εἰς μνήμην Ἀγίων. Δακρύζοντες ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτῶν κατελήφθημεν ὑπὸ ἀνεκφράστου συγκινήσεως καὶ ἐνδομύχου παραπόνου, ὅτι ταῦτα ἐγκατελείφθησαν ὑπὸ τῶν κατόχων τῶν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ὡς παμφαεῖς ἀστέρες λάμποντες ἐν τῷ στερεώματι.

Ἐν Δζεβιζλουκίῳ ἐζήτησα παρὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν δύναμιν πέντε στρατιωτῶν καὶ πέντε χωροφυλάκων, ὅπως μᾶς συνοδεύσωσι μέχρι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Γενομένης δεκτῆς τῆς αἰτήσεώς μου, παρήγγειλα νὰ ἐτοιμασθῶσιν ἅπαντα τὰ χρειώδη ὡς καὶ 13 ἵπποι πρὸς ἵππευσιν μετὰ ζωοτροφιῶν. Ἐτοιμασθέντων δὲ ἁπάντων τάχιστα ἀφ' ἐσπέρας, τὴν ἐπαύριον λίαν πρωτὶ ἐξεκινήσαμεν ἀκολουθοῦντες τὸν ἥσυχον ροῦν τοῦ ποταμοῦ Πυξίτου. Καθ' ὁδὸν ὁμοῦς ἐδοκιμάσαμεν πικρὰν ἀπογοήτευσιν ἐκ τῆς φρικιαστικῆς θέας τῶν κατεστραμμένων Ἑλληνικῶν χωρίων.

Ἡ Βερίζενα, ἣτις ἠρίθμει 75 οἰκίας μὲ Ἄνακ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἦτο τελείως ἐρειπωμένη, τὸ Καπῆ-κιοῖ ὡσαύτως, ἡ Λιβερᾶ, ἔδρα Μητροπολίτου μὲ 250 οἰκίας, ἐξ ὧν δέκα μόνον ἔμειναν, κατρωκεῖτο ὑπὸ 15 οἰκογενειῶν Τούρκων ἐξ Ὀφρεως, τὸ Ἀγουρζενὸ μὲ 80 οἰκίας δὲν ὑπῆρχε, εἰς τὴν Σκαλίταν μὲ 65 οἰκίας μόνον εἰς σταῦλος ἐφαίνετο καὶ οὐδὲν πλέον, τὸ Χορτοκόπ μὲ 60 οἰκίας κατεστραμμένον, ἐγκατασταθέντων 25 οἰκογενειῶν Τούρκων ἐντοπίων. Ταῦτα δὲ πάντα κατεστράφησαν ἐκ θεμελίων, ὡς φαίνεται, σκοπίμως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ Ἐκτιμητικὴ Ἐπιτροπὴ, διὰ νὰ ἰσχυρισθοῦν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐκεῖ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς.

Τέλος μετὰ πολὺν ὄριον θλιβερὰν πορείαν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν περὶ ὥραν 1 μ. μ. Εἰς τὸ κορδόσιον τῆς Ἱ. Μονῆς καὶ παρὰ τὴν γέφυραν αὐτῆς ὑπῆρχε πανδοχεῖον, ὅπου ἐφύλαττον Τούρκοι τζαντερμάδες κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου Ἀπτοῦλ Χαμίτ. Ἐκεῖ ἐγκαταλείψαντες τὰ ζῶα ὡς καὶ τοὺς ἀγωγιάτας ἀνήλθομεν καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν Ἱ. Μονήν. Ὅποια φρικτὴ ἀπογοήτευσίς! Τί νὰ ἰδῆς! Ἡ Ἱ. Μονή, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔζησα ἐπὶ μίαν 10ετίαν ὡς μοναχός, καμμένη ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, δὲν ὑπῆρχε πλέον. Δὲν εὐρίσκετο ἐν αὐτῇ οὐδὲν ἀντικείμενον μαρτυροῦν τὴν ὑπαρξίν ἄλλοτε Μονῆς ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. Τί ἔγιναν; Ἀφοῦ ἐληλατήθησαν ἐντελῶς, ἀφοῦ ἀνευρέθησαν ἅπαντα τὰ κεκρυμμένα ὑπὸ τῶν μοναχῶν τιμαλφῆ καὶ ἐσυλήθησαν, παρεδόθη κατόπιν εἰς τὸ πῦρ, ἵνα καταστῇ αὕτη ἀγνώριστος τοῦ λοιποῦ. Μόνον ἡ Ἐκκλησία, τὸ σπήλαιον δηλ. ἐντὸς τοῦ βράχου, ὡς καὶ αἱ ἁγιογραφίαι ἐπὶ τῆς προσόψεως αὐτῆς εὐρίσκονται ἐν τάξει ὡς καὶ ἡ βρύσις, ἔχουσα εἰς τὸ κέντρον ὄρμαθὸν παλαιῶν κουρελιῶν, κρεμωμένων ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτομένων εἰσέτι

αὐτὴν Ἰουρῶν χάριν ἰάσεως. Παρευρεθέντας δύο Ἰουρῶν ἐν τῇ Ἰ. Μονῇ ἠρώτησα: «διατί ἦλθατε;» καὶ ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν «ζιαρετέ κελτούκ». Εἰς δευτέραν ἐρώτησίν μου «τότε διατί τὴν ἐκάψατε;» μοὶ ἀπήντησαν «ἡμεῖς δὲν τὴν ἐκάψαμεν».

Μετὰ βαθυτάτης θλίψεως ἀποχαιρετῶν διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν, εἰς ἣν ἀφιερῶθην, Ἰ. Μονὴν ἔψαλα μετὰ μεγάλης πικρίας καὶ συγκινήσεως τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Ἰ. Μονῆς «ἐν τῇ γεννήσει τὴν παρθενίαν ἐφύλαξας...» καὶ ἀπεμακρύνθημεν περίλυποι κατευθυνόμενοι πρὸς τὴν Ἁγίαν Βαρβάραν διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν κεκρυμμένων αὐτόθι κειμηλίων. Μόλις ὅμως ἐφθάσαμεν ἐπὶ τόπου, εἶδομεν ὅτι τὸ κτίριον (θερινὸν ἡγουμενεῖον), εἰς τὰ ὑπόγεια δωμάτια τοῦ ὁποίου ἦσαν κεκρυμμένα τὰ κειμήλια, ἦτο κατερειπωμένον, ἐντὸς δὲ τοῦ οἰκοπέδου του, μετὰ παρέλευσιν 7 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐρημώσεως, ἀνεφύησαν δένδρα, ἔπεσαν λίθοι καὶ χώματα, ὥστε ἦτο πολὺ δύσκολος καὶ κουραστικὴ ἡ ἐκκαθάρισις καὶ ἀνεύρεσις τῶν κεκρυμμένων· ἔπρεπεν ὅμως ν' ἀρχίσωμεν τὴν ἐργασίαν ἔστω καὶ κοπιώδη. Ἐργασθέντες δὲ μέχρι κοπώσεως διεκόψαμεν ἐπ' ὀλίγον τὸ ἔργον, διὰ νὰ ἀναπαυθῶμεν, ὅτε ἐφάνησαν ἐρχόμενοι ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Ἁγίας Βαρβάρας οἱ ἀγωγιᾶται μετὰ τῶν ζώων των, καὶ διέταξα τὴν συνέχισιν καὶ ἀποπεράτωσιν τῆς ἀνασκαφῆς, ὑποσχεθεὶς ἀμοιβὴν εἴκοσι χαρτίνων λιρῶν. Ἐκεῖνοι μετὰ χαρᾶς ἀνέλαβον τὸ ἔργον καὶ ἄνευ ἐργαλείων ἐντὸς τεσσάρων ὥρῶν ἐξεκαθάρισαν τὸ μέρος, μέχρις οὗ ἤρχισε νὰ φαίνεται τὸ κιβώτιον ἐν ᾧ ἦσαν τοποθετημένα τὰ κειμήλια. Ἀφαιρέσαντες τότε μετὰ προσοχῆς τὰ πέριξ τοῦ κιβωτίου χώματα, ἐξηγάγομεν ὀλόκληρον τὸ κιβώτιον καὶ μετὰ μεγάλης χαρᾶς ἀνεύρομεν ἐν αὐτῷ τὰ κεκρυμμένα. Μετὰ τὴν προσκύνησιν αὐτῶν καὶ τοποθέτησιν ἐντὸς ἐπὶ τούτῳ κομισθέντος μπαούλου ἐκαθίσσαμεν νὰ κορέσωμεν τὴν πεινᾶν μας· τόση ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασίς μου ἐπὶ τῇ εὐρέσει τῶν κειμηλίων, ὥστε καίτοι πεινασμένος οὐδὲν ἐκ τῶν κομισθέντων πρὸς βρῶσιν ἤγγισα. Ὅτε δὲ περὶ λύχνων ἀρᾶς ἠτοιμαζόμεθα πρὸς κάθοδον ἐκ τῆς Ἰ. Μονῆς, εἰς τὸ ἀπέναντι αὐτῆς δάσος ἤρχισαν οἱ λύκοι νὰ ὀρυώνται, μείναντες ἐπὶ τόσα ἔτη κυριολεκτικῶς κύριοι τῆς καταστάσεως.

Τέλος ἀποχαιρετήσαντες τὸν τόπον καὶ τὰ δάση, ὡς καὶ τὰ εὐλογημένα ἅγια βουνὰ τῆς Ἰ. Μονῆς, μετὰ κοπιώδη πορείαν κατήλθομεν εἰς Δζεβιζλὸν περὶ ὥραν 11ην μ. μ. ὅπου μᾶς ἀνέμενε τὸ αὐτοκίνητον.

Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μας ἐκεῖθεν, ἀφοῦ ἐπλήρωσα καὶ ἀπεχαιρέτησα τοὺς ἀγωγιᾶτας, ἐθεώρησα ὑποχρέωσίν μου νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν ἀστυνόμον τοῦ τόπου, ἵνα τῷ ἀναφέρω ὅτι ἔληξεν αἰσίως ἡ ἀποστολή μου καὶ τὸν ἀποχαιρέτησω, ἀφοῦ τὸν εὐχαριστήσω διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν μοι συνδρομήν. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω ὑποχρεώσεως ἀνεχωρήσαμεν διὰ τοῦ αὐτοκινήτου περὶ ὥραν 2.30' π. μ. διὰ Τραπεζοῦντα. Κατὰ τὴν κάθοδόν μας εἰς Τραπεζοῦντα ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίῳ ἐνόμιζέ τις ὅτι τὰ πάντα ἔκλαιον ὀπί-

σω μας καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια ζῶα τῶν δασῶν ἐδήλουν τὴν λύπην των μὲ τὰς κλαυθμηρικὰς φωνὰς των καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως ἐσταμάτησαν καὶ ἔμειναν ἀκίνητα καὶ βουβὰ ἐκ τῆς διαβάσεώς μας.

Κατελθόντες εἰς Τραπεζοῦντα ἀνεπαύθημεν ἐπὶ τινὰς ὥρας καὶ ὕστερον ἐπεσκέφθημεν τὰ ἀξιοθέατα μέρη τῆς πόλεως μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ Καπὰκ - Μεϊτανί. Τὴν ἑσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐπέστρεψεν ἐκ Χόπα (σύνορον Ρωσικόν) τὸ αὐτὸ ἀτμόπλοιον «Τζουμουριετ» κατευθυνόμενον εἰς Κων)πολιν καὶ διὰ τοῦτο ἠτοιμάσθημεν πρὸς ἀναχώρησιν. Ὁ συνοδός μου μυστικὸς ἀστυνόμος Νεσσιὰτ ἐφένδης ἐκ Πλατάνων μᾶς ἠκολούθησε μέχρι ἀτμοπλοίου καὶ μόνον μετὰ τὸν τρίτον σφυριγμὸν καὶ τὴν ἔπαρσιν τῆς ἀγκύρας ἀποχαιρετήσας μᾶς ἐγκατέλειψε. Μετὰ τετραήμερον πλοῦν ἐφθάσαμεν εἰς Κων)πολιν καὶ ἐπεσκέφθη τὸν αἰοίδιμον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Φώτιον, ὅστις μετὰ χαρᾶς μὲ ἐδέχθη καὶ μετ' ἐκπλήξεως πληροφορηθεὶς, ὅτι ἔρχομαι ἀπὸ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀνατολῆς, μοὶ εἶπε πατρικῶς «κάτσε, παιδί μου, νὰ τὰ ποῦμε κομμάτι». Τῷ διηγήθην τότε ὅλην τὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν μετὰ ζῶη-ροῦ ἐνδιαφέροντος παρηκολούθησε καὶ τέλος ἀσπασθεὶς τὴν δεξιάν του ἀπῆλ-θον συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν πατρικῶν εὐχῶν τοῦ ἀνωτάτου ἀρχιεροῦ τῆς Ἐκ-κλησίας. Μετὰ διήμερον παραμονὴν ἐν Κων)πόλει, καθ' ἣν ἐπεσκέφθη τὸς αὐτόθι διαμένοντας φίλους καὶ συγγενεῖς, ἀπέπλευσα ἐκεῖθεν διὰ Πειραιᾶ, ὅπου ἔφθασα τὴν 11ην Νοεμβρίου 1931.

Κατὰ τὴν ἀποβίβασίν μου εἰς τὴν ἀποβάθραν Πειραιῶς εἰς τῶν τελωνεια-κῶν ὑπαλλήλων ἀπήτησε νὰ ἐλέγξῃ τὰς ἀποσκευὰς μου. Εἰς τὰς γενομένας διαμαρτυρίας μου ὅτι ἐπιστρέφω ἐξ ἐπισήμου ἀποστολῆς ἀπὸ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀνατολῆς κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὅτι οὐδεμία Τουρκικὴ ἀρχὴ καθ' ὅλην τὴν ἐκτελεσθεῖσαν διαδρομὴν ἐτόλμησε νὰ ἐνεργήσῃ ἔλεγχον ἐπὶ τῶν ἀποσκευῶν μου, οὗτος παρέμεινε ἀνένδοτος καὶ ἀμετάπειστος καὶ μόνον ὅταν τὸν ἠπείλησα λέγων ὅτι θὰ ἀναβῶ εἰς Ἀθήνας, ὅθεν θὰ διαταχθῇ ἀμέσως διὰ τηλεφώνου ἢ ἀπόλυσίς του, μὲ ἐκάλεσε καὶ μοὶ παρέδωσε τὰς ἀπο-σκευὰς ἄνευ θεωρήσεως.

Ἀνελθὼν εἰς Ἀθήνας παρουσιάσθην εἰς τὸν αἰοίδιμον Μητροπολίτην Τραπεζοῦντος Χρῦσανθον καὶ κατέθεσα τὰ ἱερὰ κειμήλια εἰς τὸ Γραφεῖον τῶν Κ. Π. Ἀνταλλαξίμων ἐκ Τουρκίας, οὗ καὶ ἐτύγχανε Πρόεδρος καὶ τὰ ὁποῖα βραδύτερον ἐτοποθετήθησαν καὶ φυλάσσονται μέχρι σήμερον ἐν ἰδιαιτέρῳ ἐπὶ τούτῳ χώρῳ τοῦ Μπενακείου Μουσείου, ὅπου ἀκοίμητος κανδήλα καίει ἔμπροσθεν αὐτῶν.

Ἄρα γε θὰ εὐδοκήσῃ ποτὲ ὁ Θεὸς νὰ ἐπιστραφοῦν τὰ ἱερὰ ταῦτα κειμή-λια εἰς τὴν θέσιν των, εἰς τὸ ὄρος Μελά;

Α. Σ.

